

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 90/2020-38

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 23. júna 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca), zo sudkyne Jany Laššákovej a sudcu Petra Molnára prerokoval ústavnú sťažnosť [REDAKČIA], [REDAKČIA], t. č. Ústav na výkon väzby [REDAKČIA] zastúpeného advokátom JUDr. Ľubomírom Lukičom, Krivá 21, Košice, vo veci namietaného porušenia práva podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 8 Tpo 77/2019 z 5. novembra 2019 a takto

r o z h o d o l :

1. Právo [REDAKČIA] na slobodu podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 8 Tpo 77/2019 z 5. novembra 2019 p o r u š e n é b o l o .

2. Uznesenie Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 8 Tpo 77/2019 z 5. novembra 2019 z r u š u j e .

3. [REDAKČIA] p r i z n á v a finančné zadost'učinenie v sume 500 € (slovom päťsto eur), ktoré mu j e Krajský súd v Košiciach p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Krajský súd v Košiciach je p o v i n n ý zaplatiť náhradu trov konania [REDACTED] [REDACTED] v sume 675,43 € (slovom šesťstosedemdesiatpäť eur a štyridsaťtri centov) na účet ustanoveného právneho zástupcu JUDr. Ľubomíra Lukiča, Krivá 21, Košice, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti [REDACTED] n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Skutkový stav veci a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 15. novembra 2019 doručená ústavná sťažnosť [REDACTED], [REDACTED] [REDACTED], t. č. Ústav na výkon väzby [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia jeho práva podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 7 Tp 23/2019 z 8. októbra 2019 (ďalej len „uznesenie okresného súdu“) a uznesením Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 8 Tpo 77/2019 z 5. novembra 2019 (ďalej len „napadnuté uznesenie krajského súdu“).

2. Ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 90/2020-9 z 20. februára 2020 ustanovil sťažovateľovi právneho zástupcu JUDr. Ľubomíra Lukiča, Krivá 21, Košice, a ústavnú sťažnosť sťažovateľa, ktorou namieta porušenie práva podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru napadnutým uznesením krajského súdu, prijal na ďalšie konanie.

3. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ bol uznesením okresného súdu sp. zn. 7 Tp 23/2019 z 24. augusta 2019 v spojení s uznesením krajského súdu sp. zn. 8 Tpo 66/2019 zo 17. septembra 2019 vzatý do väzby z dôvodov uvedených v § 71 ods. 1 písm. b) a c) Trestného poriadku. Uznesením povereného príslušníka Obvodného oddelenia Policajného zboru Košice-Juh sp. zn. ČVS: ORP-1226/JU-KE-2019 z 22. augusta 2019 bolo sťažovateľovi vznesené obvinenie pre prečin výtržníctva podľa § 364 ods. 1 písm. a) Trestného zákona. Dňa 26. septembra 2019 podal sťažovateľ žiadosť

o prepustenie z väzby na slobodu. Okresný súd uznesením sp. zn. 7 Tp 23/2019 z 8. októbra 2019 žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby na slobodu zamietol, nenahradil väzbu písomným sľubom sťažovateľa ani dohľadom probačného a mediačného úradníka. Krajský súd napadnutým uznesením sťažnosť sťažovateľa proti uzneseniu súdu prvej inštancie zamietol.

4. V ústavnej sťažnosti sťažovateľ namieta nezákonnosť uznesenia okresného súdu, ako aj napadnutého uznesenia krajského súdu. K opodstatnenosti dôvodu väzby podľa § 71 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku sťažovateľ uviedol, že výsluchy svedkov už boli v prípravnom konaní vykonané a navyše poškodená [REDAKOVANÉ] mala svoju výpoveď proti sťažovateľovi stiahnuť, no napriek tomu trestné stíhanie sťažovateľa nie je do dnešného dňa zastavené a sťažovateľ je ponechaný vo väzbe nezákonne a účelovo. Sťažovateľ poukazuje aj na vykonané dôkazy, výpovede svedkov [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], z ktorých vyplýva, že sťažovateľ sa skutku, ktorý mu je kladený za vinu, nedopustil.

5. Podaním z 5. februára 2020 sťažovateľ požiadal o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom.

6. Podaním z 9. marca 2020 právny zástupca sťažovateľa argumentačne doplnil ústavnú sťažnosť, v ktorej uviedol, že porušenie označeného práva v zmysle dohovoru vidí v tom, že *„súdy sa riadne nezaoberali a neskúmali podstatu veci a nezohľadnili dôkazy, ktoré im bolo predkladané“*. Právny zástupca sťažovateľa poukázal na zápisnice o výsluchu svedkov z 8. októbra 2019, ktoré na verejnom zasadnutí predložil obhajca sťažovateľa, a vzhľadom na výpoveď svedkyne – poškodenej [REDAKOVANÉ] je toho názoru, že nie je splnená ani len základná podmienka väzby, a to dôvodné podozrenie, že sa sťažovateľ mal dopustiť trestného činu. V tejto súvislosti poukázal aj na výpoveď svedka, matky poškodenej [REDAKOVANÉ], z 24. októbra 2019, ktorá vo svojej výpovedi mala uviesť, že: *„... Vtedy tam už [REDAKOVANÉ] nebol. A potom moja dcéra chytla nervy, išla ku oknu a porozbíjala okno, neviem čo to do nej vošlo a prečo to povedala na [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ]...“*

Sťažovateľ prostredníctvom svojho právneho zástupcu uviedol, že konajúce súdy nezohľadnili skutočnosť, že svedkovia už v čase rozhodovania o jeho sťažnosti proti uzneseniu okresného súdu vypovedali, zhodne uvádzajúc, že sa sťažovateľ na mieste, na ktorom malo dôjsť k spáchaniu trestného činu, v čase jeho spáchania nenachádzal. Táto skutočnosť pritom vyvracia jednu zo základných materiálnych podmienok väzby, a to že existujú dôvody na podozrenie, že skutok spáchal obvinený, a z tohto dôvodu je väzobné stíhanie sťažovateľa nezákonné. V tejto súvislosti sťažovateľ poukázal aj na rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva „*vo veci Tóth c. Rakúsko z 12. decembra 1991*“, v ktorom vyslovil, že dôvodné podozrenie zo spáchania trestného činu je základnou podmienkou na vzatie a držanie obvineného vo väzbe.

7. Vychádzajúc z uvedených dôvodov, sťažovateľ považuje napadnuté uznesenie krajského súdu za nezákonné a navrhuje, aby ústavný súd nálehom takto rozhodol:

„1. Základné právo Sťažovateľa na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Košiciach zo dňa 5.11.2019, sp. zn. 8 Tpo 77/2019-74 porušené bolo.

2. Súd priznáva Sťažovateľovi finančné zadosťučinenie v sume 1.000,- € (slovom tisíc eur), ktoré mu je Krajský súd v Košiciach povinný uhradiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Uznesenie Krajského súdu v Košiciach zo dňa 5.11.2019, sp. zn. 8 Tpo 77/2019-74 sa zrušuje a vec sa vracia na ďalšie konanie Krajskému súdu v Košiciach.“

II.

Vyjadrenia odporcu a replika sťažovateľa

8. Na základe výzvy ústavného súdu sa k ústavnej sťažnosti vyjadril krajský súd svojím podaním sp. zn. 1 SprV 201/2020 z 11. marca 2020 a podaním sp. zn. 1 SprV 268/2020 z 15. apríla 2020, v ktorých uviedol, že ústavnú sťažnosť sťažovateľa považuje za nedôvodnú. Vo svojom podaní z 15. apríla 2020 krajský súd v podstatnom uviedol:

«Pokiaľ sťažovateľ v doplnení podanej ústavnej sťažnosti v podstate poukazuje na tú skutočnosť, že v jeho prípade nie je splnená ani len základná podmienka väzby, a to dôvodné podozrenie, že sa mal dopustiť stíhaného trestného činu, pričom upriamuje pozornosť na svedkov, ktorí už vypovedali a zhodne uvádzajú, že na mieste, kde malo dôjsť k spáchaniu trestného činu, v čase jeho spáchania sa nenachádzal, a preto jeho väzba je nezákonná, pričom zároveň uviedol, že z jeho strany nehrozí ovplyvňovanie svedkov ani marenie trestného stíhania iným spôsobom, je potrebné uviesť nasledovné :

Podľa ustálenej súdnej praxe, aby mohla byť osoba vo väzbe ponechaná, musia byť splnené štyri základné podmienky. Prvou z nich je, že osoba je obvinenou a obvinenie jej bolo riadnym spôsobom oznámené - tzn. existencia uznesenia o vznesení obvinenia. Druhou podmienkou je dôvodné podozrenie zo spáchania skutku, pre ktorý bolo vznesené obvinenie, treťou podmienkou je existencia niektorého z dôvodov väzby a štvrtou nevyhnutnou podmienkou je, aby orgány činné v trestnom konaní postupovali vo veci s osobitnou starostlivosťou a urýchlením.

V nadväznosti na uvedené je potrebné poznamenať, že už v pôvodnom rozhodnutí sudcu pre prípravné konanie o vzatí obv. [REDAKOVANÉ] do väzby boli konkretizované výpovede svedkov [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], z ktorých vyplývalo dôvodné podozrenie zo spáchania skutku obv. [REDAKOVANÉ]. Dôvodnosť obavy z pôsobenia na svedkov a ich ovplyvňovania zakladajúcou dôvod väzby podľa § 71 ods. 1, písm. b) Tr. por. procesný sudca založil na výpovedi svedka [REDAKOVANÉ], ktorý uviedol, že obvinený sa ho viackrát pýtal pri stretnutiach na trestné stíhanie a zároveň ho žiadal nech „stiahnu papiere na polícii“.

K námietke sťažovateľa v spojení so zmenou pôvodných výpovedí vyššie uvedených svedkov vyslovujeme názor, že samotná zmena svedeckých výpovedí bez náležitého objasnenia jej príčin nie je sama o sebe dôvodom pre záver, že dôvodné podozrenie zo spáchania stíhaného trestného činu obvineným bolo rozptýlené a rovnako tak, že pominuli dôvody kolúznej väzby podľa § 71 ods. 1, písm. b) Tr. por. ako na to správne poukázal aj prokurátor v rámci rozhodovania o podanej žiadosti o prepustenie na slobodu obv. [REDAKOVANÉ].

Takýto záver môže súd v prípravnom konaní kvalifikovane urobiť až po doplnení dokazovania orgánmi činnými v trestnom konaní. V predmetnej trestnej veci bolo preto

potrebné do trestného konania pribrať na podanie znaleckého posudku znalca z odboru psychológia a následnom obstarat' znalecký posudok, z ktorého bude zrejmá miera a možnosti ovplyvniteľnosti svedkov, ktorí pôvodne usvedčovali obvineného zo spáchania stíhanej trestnej činnosti, a tiež posúdenie ich sklonov ku klamstvu, fabulácii a pod.

V čase rozhodovania krajského súdu o podanej sťažnosti obv. [REDAKOVANÉ], dňa 05. 11. 2019 znalecký posudok podaný znalkyňou z odboru psychológia, odvetvie Klinická psychológia dospelých [REDAKOVANÉ] ešte nebol vypracovaný, a preto nebolo možné využiť jeho závery pri hodnotení vierohodnosti pôvodných a zmenených výpovedí vyššie uvedených svedkov v napadnutom uznesení Krajského súdu v Košiciach.»

Krajský súd navrhol ústavnej sťažnosti nevyhovieť z dôvodu, že v čase rozhodovania krajského súdu boli splnené uvádzané štyri základné podmienky pre ponechanie sťažovateľa vo väzbe.

9. K vyjadreniu krajského súdu zaujal stanovisko (podanie z 18. mája 2020) sťažovateľ a poukázal v ňom na charakter inštitútu väzby, ktorý predstavuje, mimo trestu odňatia slobody, najzávažnejší zásah do výkonu práva na osobnú slobodu, a preto môže trvať len nevyhnutne potrebnú dobu. Sťažovateľ ďalej uviedol, že keďže rozhodnutie o väzbe má vždy len fakultatívnu povahu, znamená to, že aj pri existujúcich dôvodoch väzby osoba ešte nemusí byť vzatá do väzby. Súd pri svojom rozhodovaní o väzbe musí dôsledne zvážiť existenciu dôvodov väzby, ale aj skutočnosť, či takýto zásah do práv obvineného je nevyhnutný a či s ohľadom na závažnosť trestného činu, pre ktorý je stíhaný, okolnosti, za akých bol pravdepodobne spáchaný, podmienky trestného stíhania a ďalšie okolnosti je takýto zásah aj primeraný. Musí tiež dôsledne zvážiť, či účel väzby nie je možné dosiahnuť inými zákonom predpokladanými opatreniami.

Sťažovateľ ďalej uviedol, že Trestný poriadok podmieňuje možnosť vzatia obvineného do väzby existenciou dôvodnej obavy vyplývajúcej z konania obvineného alebo z ďalších konkrétnych skutočností vo vzťahu k niektorej nežiaducej forme správania označovanej ako dôvod väzby. Sťažovateľ uvádza, že v čase vydania napadnutého uznesenia krajského súdu neexistovali také skutočnosti, ktoré by odôvodňovali obavu z následkov, ktoré predpokladá Trestný poriadok v § 71 ods. 1 písm. b) a c).

Túto skutočnosť sťažovateľ odôvodňuje tým, že v prípade dôvodu vzatia obvineného do väzby v súlade s ustanovením § 71 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku, a to, že bude pôsobiť na svedkov, znalcov, spoluobvinených alebo inak mať objasňovanie skutočností závažných pre trestné stíhanie, čas, keď mohol pôsobiť na už uvedené osoby, bol v období, od kedy sa stal skutok, ktorý sa mu kládol za vinu, až do jeho zadržania. Ide o obdobie skoro štyroch mesiacov, počas ktorého sa nestalo nič, čo by mohlo založiť dôvodnú obavu z toho, že nastane následok uvedený v ustanovení § 71 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku. Sťažovateľ sa počas tohto obdobia správal riadne a opäť uvádza, že sa nedopustil ničoho, čo by mohlo zakladať dôvodnú obavu zo spôsobenia následku, ktorý predpokladá Trestný poriadok.

O to viac v čase vydania napadnutého uznesenia krajského súdu neexistovali skutočnosti, ktoré by odôvodňovali obavu z následkov predpokladaných Trestným poriadkom, keďže sťažovateľ bol v čase, keď svedkovia zmenili svoje výpovede, z ktorých podľa sťažovateľa vyplývala nedôvodnosť vzneseného obvinenia, už vo väzbe, a teda nemal na ovplyvňovanie ich výpovedi žiadny dosah. Z tohto dôvodu podľa mienky sťažovateľa argumentácia krajského súdu týkajúca sa nemožnosti využiť závery znaleckého posudku pri hodnotení vierohodnosti pôvodných a zmenených výpovedi uvedených svedkov neobstojí, pretože znaleckým posudkom nemohlo byť dôvodne preukázané, že obsah pozmenených výpovedi bol ovplyvnený sťažovateľom.

Sťažovateľ prezentoval názor, že dôvody, na základe ktorých krajský súd odôvodnil zamietnutie jeho žiadosti o prepustenie z väzby, v čase vydania napadnutého uznesenia neexistovali, keďže neboli naplnené ani v čase jeho vzatia do väzby a do času vydania napádaného uznesenia krajského súdu boli aj vyvrátené svedeckými výpoveďami. Poukázal tiež na to, že ak konkrétne skutočnosti, na základe ktorých bol obvinený vzatý do väzby, zaniknú, resp. ani neexistovali a nie sú nahradené inými relevantnými konkrétnymi skutočnosťami, zanikne aj dôvod na ďalšie trvanie väzby obvineného, a teda bolo povinnosťou krajského súdu, aby napádaným uznesením sťažovateľa prepustil na slobodu.

10. Krajský súd (vo svojom vyjadrení z 11. marca 2020, pozn.) a sťažovateľ (v doplnení ústavnej sťažnosti z 9. marca 2020, pozn.) súhlasili s upustením od ústneho pojednávania. Ústavný súd tak so súhlasom účastníkov konania podľa § 58 ods. 3 zákona

č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami k opodstatnenosti ústavnej sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Relevantná právna úprava

11. Podľa čl. 124 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

12. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Podľa čl. 127 ods. 2 prvej vety ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah.

13. Podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru každý, kto je zatknutý alebo inak pozbavený slobody, má právo podať návrh na začatie konania, v ktorom súd urýchlene rozhodne o zákonnosti pozbavenia jeho slobody a nariadi prepustenie, ak je pozbavenie slobody nezákonné.

14. Podľa § 71 ods. 1 Trestného poriadku obvinený môže byť vzatý do väzby len vtedy, ak doteraz zistené skutočnosti nasvedčujú tomu, že skutok, pre ktorý bolo začaté trestné stíhanie, bol spáchaný, má znaky trestného činu, sú dôvody na podozrenie, že tento skutok spáchal obvinený a z jeho konania alebo ďalších konkrétnych skutočností vyplýva dôvodná obava, že

a) ujde alebo sa bude skrývať, aby sa tak vyhol trestnému stíhaniu alebo trestu, najmä ak nemožno jeho totožnosť ihneď zistiť, ak nemá stále bydlisko alebo ak mu hrozí vysoký trest,

b) bude pôsobiť na svedkov, znalcov, spoluobvinených alebo inak mariť objasňovanie skutočností závažných pre trestné stíhanie, alebo

c) bude pokračovať v trestnej činnosti, dokoná trestný čin, o ktorý sa pokúsil, alebo vykoná trestný čin, ktorý pripravoval alebo ktorým hrozil.

IV.

Ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu a samotné posúdenie vecí ústavným súdom

15. Predmetom ústavnej sťažnosti, ako to vyplýva z jej petitu, je namietané porušenie práva na slobodu podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru napadnutým uznesením krajského súdu, ktorým krajský súd zamietol ako nedôvodnú sťažnosť sťažovateľa proti uzneseniu okresného súdu, ktorým okresný súd zamietol žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby na slobodu a súčasne mu nenahradil väzbu písomným sľubom obvineného ani dohľadom probačného a mediačného úradníka. Ťažisková námietka sťažovateľa spočíva v tvrdení, že okresný súd ani krajský súd sa nezaoberali jeho argumentmi a predloženými dôkazmi, ktoré mali preukázať nesplnenie materiálnych podmienok väzby, a to predovšetkým pokiaľ ide o dôvodné podozrenie, že skutok mal spáchať sťažovateľ, ako aj o existenciu konkrétnych skutočností, z ktorých vyplýva dôvodná obava pre tzv. kolúznú a preventívnu väzbu.

16. Ústavný súd predovšetkým konštatuje, že súdne konanie v súvislosti s rozhodovaním o zákonnosti väzby musí poskytovať určité garancie procesnej povahy, ktoré sú vyjadrené v čl. 6 dohovoru. So zreteľom na to, že čl. 6 dohovoru sa nevzťahuje na konanie o rozhodovaní o väzbe, procesné záruky tu uvedené nemožno bez ďalšieho uplatniť aj v prípade čl. 5 ods. 4 dohovoru, no určité základné procesné záruky sa musia poskytovať aj v konaní podľa čl. 5 ods. 4, i keď nemusia byť nutne rovnaké ako tie, ktoré vyplývajú z čl. 6 (II. ÚS 108/08, II. ÚS 266/2013).

17. Právo obvineného na obhajobu ako súčasť práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 3 písm. c) dohovoru treba považovať nepochybne aj za súčasť konania o väzbe. Treba ho teda považovať za súčasť procesných práv obvineného aj podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru, resp. čl. 17 ústavy. Povinnosťou všeobecných súdov je umožniť obvinenému uplatnenie práva na obhajobu tak, aby sa zachoval jeho reálny obsah a zmysel. Inak by totiž toto právo nebolo možné považovať za reálne, ale iba za teoretické, resp. iluzórne. Výklad príslušných ustanovení dotknutých právnych predpisov musí byť preto taký, aby uplatnenie práva na obhajobu v konaní o väzbe sa obvinenému reálne umožnilo (II. ÚS 116/2011, II. ÚS 266/2013).

18. Osoba vo väzbe musí mať v každom prípade možnosť predložiť súdu argumenty a dôvody proti svojmu ponechaniu vo väzbe a vyjadriť sa ku všetkým okolnostiam týkajúcim sa jej dôvodnosti a zákonnosti (III. ÚS 198/05, II. ÚS 18/2013, II. ÚS 266/2013).

19. Z judikatúry ústavného súdu tiež vyplýva, že z odôvodnenia rozhodnutia o zamietnutí sťažnosti obvineného proti prvostupňovému súdnemu rozhodnutiu, ktorým bolo rozhodované o väzbe (resp. o jej predĺžení alebo zamietnutí žiadosti o prepustenie obvineného na slobodu), musí byť zrejmé, že sa súd náležite zaoberal všetkými podstatnými argumentmi a námietkami, ktoré obvinený vo svojej sťažnosti uviedol (porov. III. ÚS 34/07, IV. ÚS 230/2011).

20. Súdny prieskum v zmysle čl. 5 ods. 4 dohovoru musí dodržiavať hmotné aj procesné právne normy stanovené vnútroštátnou právnou úpravou a zároveň musí byť vykonávaný v súlade s účelom čl. 5 dohovoru, ktorým je ochrana jednotlivca pred svojvôľou (k tomu pozri Singh v. Česká republika, č. 60538/00, rozsudok z 25. 1. 2005, bod 74).

21. Zatiaľ čo čl. 5 ods. 4 dohovoru neukladá sudcovi, preskúmvajúcemu opravný prostriedok proti väzbe, povinnosť zaoberať sa všetkými argumentmi uvedenými v tvrdeniach obvineného, jeho záruky by boli zbavené svojej podstaty, ak by sudca, odvolávajúc sa na vnútroštátne právo a prax, považoval za irelevantné alebo ignorované konkrétne skutočnosti uvádzané obvineným a schopné spochybníť existenciu podmienok

nevyhnutných pre „zákonnosť“ pozbavenia slobody v zmysle dohovoru (k tomu pozri Nikolova v. Bulharsko, č. 31195/96, rozsudok z 25. 3. 1999, bod 61).

22. Právomoc ústavného súdu vo vzťahu k rozhodovaniu všeobecných súdov vo väzobných veciach je daná najmä na preskúmanie, či dôvod a spôsob obmedzenia osobnej slobody rozhodnutiami všeobecných súdov vo väzobných veciach [napr. v zmysle posúdenia, či sú rozhodnutia všeobecných súdov o väzbe podložené zákonnými dôvodmi, či súd výslovne, prehľadne a logicky vysvetlil, z ktorých konkrétnych skutočností vyplýva dôvod väzby, či sú rozhodnutia riadne a vyčerpávajúco odôvodnené, či súd rozhodol o zákonnosti ďalšieho trvania väzby a žiadosti obvineného o prepustenie na slobodu urýchlene a pod.] je v súlade so základnými právami a slobodami zaručenými čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy a čl. 5 dohovoru (porov. napr. I. ÚS 47/2013, II. ÚS 230/02, II. ÚS 38/05, III. ÚS 352/2011, IV. ÚS 124/03, IV. ÚS 153/09).

23. Do obsahu právomoci ústavného súdu však nepatrí preskúmať správnosť skutkových a právnych záverov všeobecných súdov, ktoré viedli k záveru o existencii zákonného dôvodu na vzatie do väzby, resp. ponechaní dotknutej osoby vo väzbe. Tento postup skúma opravný súd v riadnom inštančnom postupe, ktorý je oprávnený na preskúmanie obsahu trestného spisu, súvisiacich listín, podaní obvineného a prípadne aj ďalších dôkazov osvedčujúcich použitie takéhoto zabezpečovacieho prostriedku, akým je väzba v trestnom konaní (porov. napr. I. ÚS 316/2011, II. ÚS 76/02, II. ÚS 466/2013, III. ÚS 466/2010, IV. ÚS 83/03, IV. ÚS 619/2013). Skutkové a právne závery príslušného všeobecného súdu však môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvodené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (porov. I. ÚS 12/05, II. ÚS 410/06, III. ÚS 119/03, IV. ÚS 238/07).

24. Napadnuté uznesenie krajský súd odôvodnil takto:

„Vo vzťahu k dôvodom väzby sa krajský súd stotožnil s názorom okresného súdu, že u obvineného je daná dôvodná obava, že v prípade jeho ponechania na slobode by mohol

ovplyvňovať výpovede svedkov, prípadne ináč mariť objasňovanie skutočností dôležitých pre trestné stíhanie.

Po preskúmaní spisového materiálu sa krajský súd v plnom rozsahu stotožňuje s rozhodnutím okresného súdu, ktoré je vecne správne a zákonné, keďže vzhľadom na zistené konkrétne skutočnosti aj v tomto štádiu trestného konania dôvody väzby obvineného [REDAKOVANÉ] trvajú naďalej. Dôvodnosť obavy z pokračovania trestnej činnosti obvineného je daná tým, že obvinený v minulosti bol 8-krát súdne trestaný a nenastali také skutočnosti, ktoré by vo svojom súhrne znamenali zmenu dôvodov, pre ktoré bol obvinený vzatý do väzby.

Tieto skutočnosti, na ktoré krajský súd vyššie poukázal sú konkrétnymi skutočnosťami, ktoré zakladajú dôvody väzby podľa § 71 ods. 1 písm. b/ a c/ Tr. por. aj v tomto štádiu trestného konania. Po preskúmaní spisového materiálu sa krajský súd v plnom rozsahu stotožňuje s rozhodnutím okresného súdu, ktoré je vecne správne a zákonné.

Krajský súd sa stotožnil so záverom okresného súdu o neprijatí ponúknutých záruk ako náhrady za väzobné stíhanie obvineného, nakoľko ani v tomto štádiu krajský súd nepovažoval tieto inštitúty za dostatočné s poukazom na osobu obvineného a jeho kriminálnu minulosť. Ani podľa názoru krajského súdu osoba obvineného nedáva dostatočnú záruku na to, aby bolo možné účel väzby spočívajúci v predmetnej veci v ochrane spoločnosti pred možným pokračovaním v jeho trestnej činnosti dosiahnuť inak, ako väzobným stíhaním.“

Keďže krajský súd sa stotožnil so závermi prijatými okresným súdom, ústavný súd preskúmal aj uznesenie súdu prvej inštancie, ktoré okresný súd odôvodnil takto:

„Súd dospel k záveru, že od právoplatnosti rozhodnutia o vzatí obvineného do väzby do rozhodovania o žiadosti o prepustenie obvineného z väzby, nenastali nové skutočnosti, na základe ktorých by sa dôvody väzby, tak ako už sú konkretizované v uznesení o vzatí do väzby, zmenili alebo by zanikli. Dôvody väzby obžalovaného podľa § 71 ods. 1 písm. b), písm. c) Tr. poriadku naďalej trvajú, keďže existuje dôvodná obava, že obvinený bude pôsobiť na svedkov alebo inak mariť objasňovanie skutočností a bude pokračovať v trestnej činnosti.

Na základe vyššie uvedených skutočností súd dospel k záveru, že vzhľadom na osobu obvineného a povahu prejednávaneho prípadu, písomným sľubom obvineného ani dohľadom probačného a mediačného úradníka nemožno nahradiť účel väzby, nakoľko tieto inštitúty Trestného poriadku ako náhrada väzby nie sú dostatočné vzhľadom na to, že obvinený bol vzatý do väzby z dôvodu opodstatnenej obavy, že bude pôsobiť na svedkov alebo pokračovať v trestnej činnosti. Podľa názoru súdu, táto obava naďalej trvá, a preto nie je možné nahradiť väzbu písomným sľubom obvineného ani dohľadom probačného a mediačného úradníka.

Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti, súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výrokovvej časti tohto uznesenia a zamietol žiadosť obvineného o jeho prepustenie z väzby.“

25. Zo spisu vedeného na okresnom súde pod sp. zn. 7 Tp 23/2019 ústavný súd zistil, že 26. septembra 2019 bola okresnému súdu predložená prostredníctvom Okresnej prokuratúry Košice II žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby. Svoju žiadosť sťažovateľ odôvodnil tým, že sa nedopustil trestného činu, ktorý mu je kladený za vinu, spochybnil výpovede svedkov a uviedol, že nie sú dané dôvody väzby.

26. Na pojednávaní 8. októbra 2019 vo veci prerokovania žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby sťažovateľ, zastúpený obhajkyňou, poukázal na výpovede svedka – poškodenej [REDAKOVANÉ], ako aj svedkov [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] z výsluchov vykonaných 8. októbra 2019, teda v deň rozhodovania okresného súdu o jeho žiadosti o prepustenie z väzby, a predložil aj zápisnice o ich výsluchu, z ktorých vyplynulo, že títo svedkovia zmenili svoje výpovede oproti výpovediam z obdobia pred vznesením obvinenia sťažovateľovi v tom smere, že spochybnili danosť základnej podmienky väzby, a to dôvodného podozrenia, že sťažovateľ sa mal dopustiť skutku, ktorý mu je kladený za vinu.

27. Sťažovateľ ďalej poukázal na výpoveď svedka [REDAKOVANÉ], ktorý pri svojom opakovanom výsluchu (po vznesení obvinenia sťažovateľovi) uviedol skutočnosti, ktoré boli podstatné z hľadiska posúdenia ďalšieho trvania dôvodu tzv. kolúzneho väzby, konkrétne, tento svedok zmenil svoju výpoveď oproti pôvodnej výpovedi,

na ktorej okresný súd založil dôvod väzby podľa § 71 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku, teda existenciu dôvodnej obavy, že sťažovateľ bude pôsobiť na svedkov, a tak mariť objasňovanie skutočností závažných pre trestné stíhanie.

28. V súvislosti s trvaním väzobného dôvodu podľa § 71 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku sťažovateľ zároveň zdôraznil, že výsluchy svedkov už boli orgánmi činnými v trestnom konaní vykonané, a preto dôvod na tzv. kolúznu väzbu odpadol.

29. Z vyšetrovacieho spisu ústavný súd zistil, že v medziobdobí medzi rozhodnutím okresného súdu a napadnutým uznesením krajského súdu boli vykonané ďalšie výsluchy svedkov. Svedkyňa [REDAKOVANÉ] vo svojej výpovedi z 15. októbra 2019 uviedla, že sťažovateľ sa nedopustil skutku, ktorý mu je kladený za vinu, a rovnako vypovedala aj svedkyňa [REDAKOVANÉ], matka poškodenej, pri svojom výsluchu 24. októbra 2019.

30. Predpokladom väzby je podozrenie, že skutok, pre ktorý bolo začaté trestné stíhanie, bol spáchaný, že má znaky trestného činu a že sú dôvody na podozrenie, že tento skutok spáchal obvinený, a tiež musia byť dané konkrétne skutočnosti, z ktorých vyplýva dôvodná obava pre naplnenie niektorého z dôvodov väzby podľa § 71 ods. 1 Trestného poriadku.

31. Pokiaľ ide o intenzitu podozrenia, že stíhaný skutok spáchal sťažovateľ, krajský súd sa k argumentom sťažovateľa a k zmenenej dôkaznej situácii, na ktorú sťažovateľ poukazoval, nijakým spôsobom nevyjadril. Ústavný súd sa zo spisu vedeného okresným súdom pod sp. zn. 7 Tp 23/2019 presvedčil, že dôkazy, konkrétne výpovede poškodenej a svedkov, ktoré boli výsledkom vykonaného dokazovania orgánmi činnými v trestnom konaní v období od vzatia sťažovateľa do väzby do rozhodovania o jeho žiadosti o prepustenie z väzby, boli takého charakteru, ktorý mohol nasvedčovať oslabeniu tohto podozrenia. Pre ilustráciu, svedkyňa – poškodená [REDAKOVANÉ] vo svojej opakovanej výpovedi uviedla: „... ja som ani vtedy nechcela vypovedať, ja som si nebola istá, bola som veľmi opitá a mne to povedala matka a aj [REDAKOVANÉ], ja som nevedela, čo sa stalo, kto mi to urobil, ale bol tam [REDAKOVANÉ], matka a on. Mne to tak povedali, že on, preto som tak hovorila.“

32. Dôvod väzby podľa § 71 ods. 1 pís. b) Trestného poriadku, teda dôvodná obava z možného marenia vyšetrovania pôsobením na svedkov, ako na to sám sťažovateľ poukazoval, mohla byť rozptýlená doterajšou procesnou situáciou, keďže v tejto veci už boli opätovne vypočutí všetci svedkovia. Krajský súd však nijakým spôsobom na argumenty sťažovateľa a zmenu dôkaznej situácie nereagoval a nevyvrátil ani názor sťažovateľa o oslabení dôvodov väzby z dôvodu plynutia času.

33. Po preskúmaní napadnutého uznesenia krajského súdu, ako aj uznesenia súdu prvej inštancie ústavný súd uzatvára, že z obsahu napadnutého uznesenia vyplýva, že krajský súd sa argumentmi uvádzanými sťažovateľom obsahujúcimi konkrétne skutočnosti spôsobilé spochybníť naplnenie materiálnych podmienok väzby, a to najmä dôvodné podozrenie, že skutok spáchal obvinený, ako aj konkrétne uplatnené väzobné dôvody, nezaoberal a prehliadol ich bez toho, aby sa s nimi vysporiadal, čím podľa ústavného súdu neposkytol súdny prieskum v rozsahu a povahe vyžadovanej čl. 5 ods. 4 dohovoru. Napadnuté uznesenie krajského súdu v takej významnej veci, akou osobná sloboda bez pochyby je, tak nedáva dostatočné odpovede na podstatné otázky týkajúce sa vecných dôvodov trvania väzby, teda zákonnosti väzby, je povrchné a formalistické, bez preskúmania aktuálnej danosti, resp. naliehavosti dôvodov väzby, a nemožno ho preto považovať za zákonné. Takéto odôvodnenie oprávnene vyvoláva dojem arbitrárnosti – svojvoľe rozhodnutia v spojení s nedostatkom jeho odôvodnenia, a teda nemožno ho akceptovať z hľadiska ochrany práv sťažovateľa (právo na odôvodnenie rozhodnutia).

34. Ako už bolo uvedené, určité základné procesné záruky zakotvené v čl. 6 dohovoru sa musia poskytovať aj v konaní o osobnej slobode, ktoré inak *ratione materiae* spadá pod ustanovenia čl. 5 dohovoru. Takouto procesnou zárukou je (ako súčasť obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) aj právo účastníka konania na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia (napr. II. ÚS 209/04, III. ÚS 95/06, III. ÚS 206/07), t. j. na také odôvodnenie, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany.

35. Vzhľadom na uvedené ústavný súd konštatuje, že krajský súd nedostatočným odôvodnením napadnutého uznesenia porušil právo sťažovateľa na slobodu podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru (výrok 1 tohto nálezu).

36. Sťažovateľ žiadal, aby ústavný súd zrušil napadnuté uznesenie krajského súdu. Na základe konštatovania porušenia práva sťažovateľa podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru napadnutým uznesením krajského súdu ústavný súd napadnuté uznesenie krajského súdu sp. zn. 8 Tpo 77/2019 z 5. novembra 2019 zrušil (bod 2 výroku tohto nálezu).

37. Ústavný súd uvádza, že nebolo možné vyhovieť podanej ústavnej sťažnosti v časti, ktorou sa sťažovateľ domáhal vrátenia veci krajskému súdu na ďalšie konanie (bod 5 výroku tohto nálezu). Tento postup ústavného súdu neprichádzal do úvahy z dôvodu, že nie je možné porušiť kontinuitu celého trestného konania v sťažovateľovej veci, na ktorú musí aj s ohľadom na účel jednotlivých fáz trestného konania a princíp právnej istoty ústavný súd prihliadať. Nezohľadnenie vývoja trestného konania ústavným súdom a nezohľadnenie skutočnosti, že trestné konanie v sťažovateľovej veci sa posunulo do vyššej fázy – súdneho konania po podaní obžaloby, kde príslušný trestný súd rozhodol o väzbe sťažovateľa, by spôsobilo právny chaos a stav právnej neistoty. Z toho dôvodu ústavný súd pristúpil k zrušeniu napadnutého rozhodnutia krajského súdu, avšak vec nevrátil s ohľadom na procesný vývoj v trestnej veci sťažovateľa krajskému súdu na ďalšie konanie, keďže po podaní obžaloby bolo o väzbe opätovne rozhodované novým právnym titulom a následne bolo aj o vine a treste sťažovateľa už rozhodnuté rozsudkom príslušného súdu.

V.

Primerané finančné zadosťučinenie

38. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

39. Podľa § 135 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd prizná sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, orgán verejnej moci, ktorý porušil základné práva

a slobody sťažovateľa, je povinný sťažovateľovi priznané finančné zadost'učinenie zaplatiť do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

40. Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04).

41. Pri porušení práv obvineného má tento právo na nápravu porušenia, a to v závislosti od jeho závažnosti. Svoju žiadosť o priznanie finančného zadost'učinenia sťažovateľ odôvodnil samotnou nedôvodnosťou a nezákonnosťou väzby. V posudzovanom prípade náprava porušeného práva na osobnú slobodu vrátením veci na nové rozhodnutie o zákonnosti väzby vzhľadom na procesné štádium trestnej veci sťažovateľa neprichádza do úvahy a konštatovanie porušenia práva sťažovateľa zaručeného čl. 5 ods. 4 dohovoru a zrušenie napadnutého rozhodnutia krajského súdu nepovažuje ústavný súd vzhľadom na charakter porušeného práva a okolnosti veci za dostatočné. Z tohto dôvodu považoval ústavný súd priznanie finančného zadost'učinenia za dôvodnú formu kompenzácie porušenia práva sťažovateľa, a preto vyhovel návrhu sťažovateľa na priznanie finančného zadost'učinenia vo výške 500 € (bod 3 výroku tohto nálezu).

VI.

Náhrada trov konania

42. Ústavný súd napokon rozhodol aj o náhrade trov konania sťažovateľa v konaní pred ústavným súdom advokátom JUDr. Ľubomírom Lukičom, Krivá 21, Košice. Ústavný súd priznal ustanovenému právnomu zástupcovi v súlade s vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) úhradu vo výške 675,43 €. Uvedená suma pozostáva z úhrady za tri úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti a vyjadrenie k stanovisku krajského súdu) vykonané v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 13a ods. 1 písm. a) a c)

a § 16 ods. 3 vyhlášky. Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2020 v sume 177 € (1/6 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky) a tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby za rok 2020 v sume 10,62 € (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky). Výsledná suma bola navýšená o DPH, keďže právny zástupca sťažovateľa je jej platcom.

43. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. júna 2020

Luboš Szigeti
predseda senátu